

**T.C.
ATINA BÜYÜKELÇİLİĞİ
TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ**

**YUNAN
GIDA – İÇECEK
SEKTÖRÜ**

**EKİM 2006
ATINA**

İÇİNDEKİLER

I. GİRİŞ

II. ÜLKE EKONOMİSİNİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

- 1. Ekonomik Yapısı**
- 2. Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler**

III. SEKTÖRÜN YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

- 1. Sektörün Tanımı**
- 2. Sektörün Yapısı ve Özellikleri**
- 3. Sektörün Üretim Verileri**
- 4. Sektörün Para – Finans Durumu**
- 5. Gıda – İçecek Sanayiinde Dış Ticaret**
- 6. Sektörün Tarım Üretimi ile İlişkisi**
- 7. Alkollü İçecekler Sektörü**

IV. SONUÇ

- 1. Ülkemiz Yönünden Sektörün Önemi**

V. GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

IV. YUNAN GIDA MESLEK KURULUŞLARI

I.GİRİŞ

Raporun amacı; ülkemizin gıda ve içecek sektöründe faaliyet gösteren üretici ve ihracatçı firmalarını, potansiyel pazar imkânları konusunda yeni ufuklar açmak amacıyla, Yunan gıda ve içecek sektörünün mevcut durumu, üretim ve finans imkânları ile Yunanistan piyasasındaki rakip ülkelerin konumu, ülkemizin sözkonusu piyasadaki rekabet gücünün hangi düzeyde olduğu gibi konularda bilgilendirmek ve yönlendirmektir. Raporumuzda ilk olarak Yunan ekonomisinin genel bir değerlendirmesi yapıldıktan ve Yunanistan-Türkiye ekonomik ilişkileri ele alındıktan sonra gıda ve içecek sektörü hakkında bilgi verilecektir. Gıda-içecek sektörü kapsamında ele alınacak başlıca konular mevcut üretim, yatırım, para-finans politikaları, dış ticaret hacmi ve ülkenin Avrupa Ortak Tarım Politikası açısından uyguladığı politikalarıdır.

Raporun hazırlanması sırasında ülkemizin ihraç potansiyeli ve AB uygulamaları bağlamında AB'ne ihraç edilebilecek potansiyel ihraç ürünleri dikkate alınarak, madde bazında bilgi temin edilmeye çalışılmıştır. Bilindiği üzere, Türkiye'den AB ülkelerine halen, süt ve süt ürünleri, canlı hayvan, et ve et mamülleri ile kanatlı hayvan etinin ihracı yasaktır (Yunanistan da AB üyesi olduğu için Yunanistan'a da bu tür ürünlerin ihracatında yasak bulunmaktadır). Bu nedenle, ihracatımız oldukça sınırlı bir ürün yelpazesini kapsamaktadır. Raporun hazırlanması sırasında kullanılan istatistikî veriler özellikle ihraç potansiyelimizin bulunduğu ve Yunanistan'ın yoğun olarak ithal ettiği ürünler esas alınarak hazırlanmıştır. Öte yandan, Yunanistan'ın genel olarak gıda ürünleri ithalatına bakıldığında görüleceği üzere, diğer imalat sanayi ürünlerindeki kadar olmasa da ciddi anlamda dışa bağımlılık bulunduğu görülmektedir.

Ayrıca, işlenmiş gıda maddelerinin büyük bir çoğunluğunda ise, tarım ürünlerinin tamamının Gümrük Birliği Kararı çerçevesinde değerlendirilmediği, 6 Mart 1995 tarih ve 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının dışında tutulması nedeniyle, işlenmiş tarım ürünlerinin AB ülkelerine ihracatında tarım payı oranında (spesifik vergi adı altında) gümrük vergisine tabi tutulması yüzünden, Yunanistan pazarında göreceli olarak rekabet gücümüz çok yüksek değildir. Bu nedenle, özellikle AB menşeli ürünler karşısında rekabet gücümüz oldukça düşük olup, ülkemiz ürünleri tarife engelini kalite ve standartının yanı sıra, düşük fiyat politikası takip ederek de aşmak durumundadır.

Raporun incelenmesinden de görüleceği üzere sektörün finansal yapısı oldukça sağlamdır. Bu durumun AB fonlarından temin edilen hibe ve kredilerin yanı sıra, bazı bölgelerde % 60'a varan hibe şeklindeki devlet desteğinden kaynaklandığı tahmin edilmekte, ancak sektörün çağdaş teknolojiyi takipte ve verimlilikte çok rekabetçi bir yapıya sahip olmadığı düşünülmektedir.

Raporun hazırlanması sırasında öncelik, ihraç potansiyelimiz olan ürünlere verilirken, alkollü ve alkolsüz içecekler ve yaş meyve sektörüne de kısaca değinilerek bilgi verilmeye çalışılmıştır. Bu iki konuya ilişkin olarak ayrıca ayrıntılı sektör raporu hazırlıklarına başlanmıştır.

II. ÜLKE EKONOMİSİNE İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

Genel Durum

Yunan ekonomisi genel yapısı itibariyle ağırlıklı olarak hizmet sektörüne (özellikle deniz taşımacılığı ve turizm) dayanmaktadır. Sanayi sektörü ise genel ekonomide ve GSMH'deki payı açısından oldukça ihmal edilebilir boyutlardadır. Nitekim, 2005 yılı GSMH'nin sektörel dağılımında hizmetler sektörünün payı % 72 gibi oldukça yüksek bir orana tekabül etmektedir. Hizmetlerin alt sektör bazında dağılımında ise, önem sırasına göre, deniz taşımacılığı, turizm ve bankacılık yer almaktadır.

Yunanistan'da, özellikle 2005 yılında, Olimpiyat Oyunları sonrası yüksek beklentilerin de etkisiyle, başta turizm olmak üzere ciddi gelişmeler kaydedileceği yönünde tahminler yapılmıştır. Ancak, gerek büyüme hızındaki, gerekse turizm sektöründeki gelişmeler beklentilere cevap vermekten oldukça uzak kalmıştır.

2005 yılında küresel ekonomideki büyüme nispeten devam ederken, Yunanistan'ın yatırımlarındaki büyüme sıfır oranında kalmış, ancak belli başlı Avrupa ekonomilerinde gözlenen fiili durgunluğa rağmen, tüketim ve net ihracatta ciddi boyutlarda artışlar gerçekleşmiştir. Mal ve hizmet ihracatında % 34 oranında bir artış kaydedilirken, ithalatta ise Olimpiyatlar sonrasında, önemli bir dış etken olan petrol fiyatlarındaki artışa rağmen, beklenen aksine ciddi bir artış yaşanmamıştır. Yatırımlar, kamu yatırımları ve yeni yatırım teşvikleri kanunu ile AB Yapısal Fonları 3'üncü Paketi'nin geç uygulanmasına geç başlanmasından olumsuz etkilenmiştir. Yatırımlar, 2005 yılının ikinci yarısında, 'Rekabet' ve 'Bilgi Toplumu' adı altında yürütülen Operasyon Programları sayesinde canlanmıştır.

Enflasyon

Son bir kaç yıldır AB ortalamasının üzerinde gerçekleşen enflasyon, 2005 yılında da bu trendini devam ettirerek %3,5 oranına ulaşmıştır. (Eurozone ortalaması: %2,3). 2006 yılında, petrol fiyatlarında düşüş yaşanacağı varsayımıyla, enflasyonun %3,2'ye gerileyeceği tahmin edilmektedir. Ancak, Yunanistan'ın uluslararası rekabet gücü, özellikle kamu sektöründeki yüksek emek maliyetinden olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. 2005-2006 döneminde işçi ücretlerindeki artışın nominal GSYİH artışının altında gerçekleşmesi beklenmektedir. Özel sektör çalışanlarının asgari ücretlerinde ise, Yunan İşçi Federasyonu ile İşverenler Derneği arasındaki pazarlık önümüzdeki iki yılın asgari ücretlerini belirleyecektir. Bu görüşmelerde, ekonomik açıdan geri olan bazı bölgeler pazarlık dışında tutulacağı için, ücretlerin daha rasyonel rakamlarda belirlenmesi beklenmektedir.

Sanayi Üretimi

Toplam ekonomik aktivitelerin ortalama %11'ini teşkil eden sanayi üretimi 2004 yılında % 1.4 oranında artış göstermiş, ancak 2005 yılında %0,9 oranında bir düşüş kaydedilmiştir. 2005 yılındaki düşüşte etkili olan gelişmeler ise, tekstil ürünlerindeki %18,8 oranında, hazır giyim ve ayakkabı sektöründe %14,4 oranında, deri ürünlerinde ise %12,7 oranındaki azalmalardır. Bu düşüşte en önemli etkenin, Ocak 2005'den itibaren DTÖ uygulamaları çerçevesinde tekstil ve

hazır giyim ürünleri başta olmak üzere, AB tarafından uygulanan ithalat kısıtlamalarının serbest bırakılması nedeniyle Çin ve benzeri düşük maliyetli üretim yapan ülkelere yapılan ithalattaki ciddi artış olduğu düşünülmektedir. Bu gelişme sonucunda Yunan sanayii özellikle Uzak Doğu kaynaklı rekabete dayanamayarak ciddi sıkıntı içine girmiş, birçok sektörde ise üretimin kısılarak iç talebin ithalat ile karşılanması yoluna gidilmiştir.

Yatırımlar

Önümüzdeki 3 yıl içinde (2007 – 2009 yılları) yatırım alanındaki projelere ayrılan ve bütçeye dahil edilen toplam kamu harcamaları 34.3 milyar Euro olup, bunun 22 milyar Euro'su AB yapısal fonlarından karşılanacaktır. 2005 yılı sonu itibarıyla, yatırım fonlarının kamu harcamaları içindeki oranı toplam fonların sadece % 41.7'siyken, AB kaynaklarından tahsis edilen fonların ise sadece %48.6 'lık miktarı kullanılmıştır. Bu durumda, önümüzdeki üç yıl içinde kamu harcamaları açısından 22 milyar Euro, AB fonları açısından ise 11.3 milyar Euro'luk ciddi bir kaynak kullanılmayı beklemektedir.

Dolayısıyla, önümüzdeki üç yıl boyunca her yıl kamu harcamalarından 6,7 milyar Euro'nun, AB fonlarından ise 3,8 milyar Euro'luk tutarın yatırım için harcanması gerekmektedir. 2001-2005 yıllarında yıllık yatırım harcaması ise, kamu harcamaları açısından 2.9 milyar Euro, AB fonları açısından ise 2.1 milyar Euro olarak gerçekleşmiştir. 2006 yılından itibaren geçerli olacak olan Kamu-Özel Sektörü İşbirliği (Public-Private Partnerships) projeleri özel sektör yatırımlarının artmasını sağlayacaktır.

2.Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler

Türkiye ile Yunanistan arasındaki siyasi sorunlar nedeniyle, oldukça sınırlı olan ekonomik ve ticari ilişkilerde 1999 yılında her iki ülkede yaşanan deprem felaketinden sonra başlayan yakınlaşma sürecinin etkisiyle tahminlerin ötesinde, olumlu gelişmeler yaşanmış, bir anlamda 1999 yılı ikili ilişkilerimizin gelişimi açısından bir milat teşkil etmiştir. Nitekim, söz konusu yakınlaşmanın en somut göstergesi olarak Yunanistan'a olan ihracatımızda artış dikkati çekici boyutlara yükselmiştir. 2000 yılında 420 Milyon Dolar olan ihracatımız yaklaşık 3 katlık bir artışla 2004 yılında 1.185 Milyon Dolarla yükselmiştir. Ancak, bu olumlu ortam karşılıklı yatırım boyutunda her iki ülkede eşit şartlarda bir gelişmeye yol açmamış, Türk işadamlarının yatırım yapmak için oldukça heyecanlı ve istekli girişimleri tek taraflı kalmıştır. Yunanistan'daki mevcut mevzuata göre AB dışı ülkelere gelen yatırımcılara oturma ve çalışma müsaadesi verilmediği için ülkede halen ciddi bir Türk yatırımı bulunmamaktadır. Buna mukabil 1999 yılı öncesi 34 civarında olan Türkiye'de yatırım yapan Yunan firmalarının sayısı (bunların büyük bir çoğunluğu İstanbul'dan geçen Rumlardır) 2005 yılı sonunda Müşavirliğimiz kayıtlarına göre 85'e yükselmiştir.

Müşavirliğimizin yaptığı bir tespite göre; Yunan tüketicisi diğer Avrupa ülkelerinin aksine, Türk ürünlerinin kalite ve standardı konusunda herhangi bir önyargıya sahip değildir ve fiyatın uygun olması halinde Türk ürününü tereddüt göstermeden tercih etmektedirler. Bu nedenle, ürünlerimizin sağlıklı bir şekilde tanıtılması halinde Yunan pazarındaki şansımızın çok yüksek olduğu düşünülmektedir.

Halen birkaç sektörün dışında (kimyasallar, plastik ürünleri ve tarım ürünleri) hemen hemen her sektörde dış fiyatlarla rekabet edemeyen Yunan sanayi çok sıkıntılı bir dönemden geçmektedir. Özellikle Uzak Doğudan gelen ucuz mallara karşı maliyet dezavantajı nedeniyle rekabet gücünü içinde olan üretime yönelik firmaların büyük bir çoğunluğu üretimlerini durdurarak ithalata yönelmektedirler. Müşavirliğimizce yapılan tespitlere göre Yunanlı alıcı çok ciddi bir fiyat avantajı olmaması halinde coğrafi yakınlık nedeniyle Türkiye'yi tercih etmektedir.

III. SEKTÖRÜN YAPISI VE ÖZELLİKLERİ

1. Sektörün Tanımı

Yunan gıda-içecek sanayii dokuz temel alt sektörden oluşmaktadır. Bunlar et ve et ürünleri, işlenmiş ve dondurulmuş balık ve deniz ürünleri, işlenmiş ve dondurulmuş sebze ve meyve, hayvansal ve bitkisel yağ, süt ürünleri ve dondurma, nişastalı yiyecekler, işlenmiş hayvan yemi, unlu mamuller ve şekerleme ile meze sektörü ve içeceklerdir.

2. Sektörün Yapısı ve Özellikleri

Yukarıda anılan alt sektörler arasında gıda-içecek sanayiine en çok katkıda bulunan üretim dalları sebze ve meyve, süt ürünleri, unlu mamüller ve içecek sektörleridir. Bu dört sektör, toplam satışın, üretim katma değerinin ve istihdam hacminin %75'ini oluşturmaktadır. Alt sektör bazında son 2 – 3 yıla dair tespit ve bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Sebze ve meyve üretimi 2002 ve özellikle 2003'de önemli bir düşüş göstermiş olmakla beraber, 2004'te ani bir artışla 2000 yılının seviyesine ulaşmıştır. 2005 yılında ise, 2004 yılına göre bir düşüş kaydedildiği gözlenmektedir.

Halen, Yunanistan'da süt ürünleri ve dondurma AB tarafından sağlanan tarım fonlarından yararlandırılarak devletten destek almakta olup, 2001-2004 yılları arasında üretim yıllık ortalama %3,9'luk bir artış göstermiş, ancak 2005 yılına gelindiğinde üretim yeniden düşme eğilimine girmiştir. Fiyatlar, 2003-2004 yıllarında belirli bir artış göstermiş, 2005 yılının ikinci döneminde ise bu artış durmuştur. Satışlarda 2003 yılından itibaren artış süreci yaşanmış ve 2004 yılından beri de satışlardaki artışa paralel olarak, net karlarda ciddi oranlarda yükselme kaydedilmiştir.

Unlu mamul üretiminde 2003 yılındaki göreceli artış dikkate alınmadığında, üretimin sabit bir seyir izlediği gözlemlenmiştir. Bu sektörün en belirgin özelliği, sektördeki fiyat artışının gıda-içecek sektörünün tamamında gerçekleşen ortalama fiyat artışından daha düşük olmasıdır. 2003 yılında işletme sayısındaki yükselmeye artmasına rağmen, zarara uğrayan işletme sayısı ve zarar oranlarında da artış görülmüştür. Bunun sonucunda sektörün net kârı bir önceki yıla göre düşüş göstermiş, 2004 yılında da bu süreçte bir değişiklik olmamıştır.

İçecekler gıda-içecek sektörünün önemli olan bir diğer dalını oluşturmakta olup, toplam sektör üretiminin %31'lik payına sahiptir. İki yıl boyunca artış gösteren içecek sektöründeki

üretim artışında, 2003 ve 2004 yıllarında nisbi bir gerileme yaşanmış, 2005 yılının ilk yarısında ise, üretim bir önceki yıla göre daha düşük seviyelerde seyretmiştir. Diğer yandan, son yıllarda fiyatlarda kaydedilen sürekli artış 2005 yılında biraz hız kesmiştir.

Gıda-içecek sektörünün 2004 yılında sergilediği olumlu görüntü 2005 yılında devam etmemiştir. Sektörün üretim endeksi 2004 yılında %3,7 oranında artış göstermiş ancak, 2005 yılında bu trend tersine dönmüş ve %1,4 oranında gerilemeyle, 103,5 birim seviyesine düşmüştür. Bu olumsuz gelişme sonucunda, toplam üretim de 0,31 birim oranında gerilemiştir. Sektör endeksinin gidişatı, yılın ilk dönemi yaşanan olumsuzluktan etkilenmiştir. İkinci dönem ise bu olumsuzluğun bir nevi önüne geçilerek, 2005 yılında belirgin bir düşüş yaşanması engellenmiştir.

2005 yılı verilerine göre; Firmaların ticari beklentiler göstergesi, 2004 yılının ortalama rakamından daha düşük seviyelerde seyretmiş, Temmuz ayında ise son beş senenin en düşük seviyesine inmiştir. 2005 yılında tüm yıl boyunca, her ne kadar işletmelerin çoğunluğu sipariş miktarından memnun olsa da, çok önemli bir bölümü ise mevcut siparişleri tatmin edici bulmamıştır.

Faaliyet alanlarını genişletme çabalarında engellerle karşılaşmadıklarını belirten işletmelerin sayısı kısıtlı olsa da, talep yetersizliği işletmelerin sağlıklı bir şekilde gelişmesinde engel oluşturmaktadır. Sektör uzmanlarınca yapılan bir değerlendirmeye göre, son 3 yıldır hüküm süren talep yetersizliği nedeniyle, uzun yıllar sonra ilk defa %70'in altına düşen imalathane ve fabrikaların kapasite kullanım oranı, yakın gelecekte de bu olumsuz sürecin devam edeceğini, makro anlamda sektörde ciddi bir daralmanın olacağını göstermektedir.

Toplam eşya fiyat endeksinde 3 yıldır devam eden artışların aksine, 2005 yılında gıda fiyatlarının değişiklik oranında yavaşlama gözlemlenmiştir. Endeksin yıllık azalma oranı, 2004 yılı endeksinden önemli derecede düşük olan, 2005 endeksine göre belirlenmiştir.

2006 yılı Ekonomik Koşullar Araştırması'nın ilk verilerine göre, sektördeki iş beklentileri endeksi yılın ilk aylarında, 2005'deki seviyesinin daha da altına düşmüş olup, bu gelişme sektördeki daralma beklentilerini teyid eder nitelikte olmuştur

3. Sektörün Üretim Verileri

Yunanistan'ın 2003 – 2004 yılları belli başlı gıda maddesi ürünlerinin üretim ve tüketim verileri (ihracat verileri de dahil) Yunan İstatistik Kurumundan temin edilerek aşağıda sunulmuştur. Rakamların incelenmesinden de görüleceği üzere, bazı yıllar üretim ve tüketim rakamları arasında çok ciddi farklar bulunmaktadır. İstatistik Kurumu yetkililerince tarafımıza, bazı yıllar üretimin çok büyük kısmı tüketilmediği gibi bu ürünlerin ihraç da edilemediğini, bazı yıllar ise reeksport yapıldığı yönünde bilgi verilmiştir.

YUNANİSTAN GIDA SANAYİSİ 2003-2004 KARŞILAŞTIRMALI ÜRETİM VERİLERİ TABLOSU							
Ürün	Ölçüm Birimi	Üretim Miktarı		Satış Miktarı		İşletme sayısı	
		2003	2004	2003	2004	2003	2004
Ton balığı ve palamut konserveleeri	ton	1,070	2,635	338	1,857	6	6
Taze veya dondurulmuş yumuşakçalar	ton	2,459	1,868	2,376	1,868	3	3
Dondurulmuş patates	ton	13,719	13,640	12,552	11,623	5	5
Alkolsüz, mayalanmamış ve konsantre meyve suları	Litre	44,821,304	43,560,142	42,101,308	40,902,557	11	9
Alkolsüz, mayalanmamış ve konsantre narenciye suları	Litre	4,159,218	3,648,347	3,870,651	3,494,944	5	5
Alkolsüz ve konsantre ananas suları	Litre	3,317,721	3,355,912	3,235,977	3,211,092	3	3
Alkolsüz ve mayalanmamış domates suyu	Litre	1,485,469	1,408,124	1,094,779	1,306,563	3	4
Diğer alkolsüz, mayalanmamış ve konsantre meyve suları	Litre	81,991,187	82,959,496	79,712,034	72,411,688	8	9
Alkolsüz, mayalanmamış ve konsantre meyve suları karışımı	Litre	62,592,056	67,882,525	59,441,881	61,986,858	5	4
Şekerli ve şekersiz, konsantre narenciye (ananas, domates, üzüm, elma) ve diğer meyve suları karışımı	Litre	42,503,657	37,081,856	35,768,304	32,703,728	16	18
Dondurulmuş sebze	ton	20,046	24,480	18,339	17,536	5	5
Muhafaza edilmiş, sirkesiz bütün veya parça halinde domates	ton	41,558	62,127	35,846	42,787	12	13
Domates özü ve püresi	ton	45,551	29,538	43,678	23,453	8	5
Konsantre domates	ton	112,198	134,900	74,334	111,086	16	16
Dondurulmadan muhafaza edilen sirkesiz zeytin	ton	70,645	44,078	68,222	44,551	29	31
Dondurulmadan muhafaza edilen sirkesiz sebze ve sebze karışımı (hazır yiyecek)	ton	16,682	12,551	17,450	13,619	18	17
Salata türü yemeklik hale getirilmiş sebze	ton	8,593	4,657	8,668	4,085	11	9
Diğer yemeklik hale getirilmiş sebze	ton	6,133	6,093	6,831	7,765	7	7

Asetik asit ve sirkede muhafaza edilen sebze ve meyve	ton	19,768	19,539	18,628	19,118	9	11
Marmelat ve narenciye tatlıları	ton	13,014	16,194	11,767	13,479	9	8
Reçel (vanilya, sakız v.s.), marmelat, jöle, pelte, pasta ve diğer meyveler	ton	61,102	64,945	32,195	51,177	25	25
Marmelat	ton	7,002	9,328	7,162	9,235	12	12
Meyve pestili	ton	53,245	54,583	24,218	40,699	9	8
Farklı şekilde üretilmiş ve muhafaza edilen fıstık	ton	3,452	3,441	3,103	3,038	5	6
Karışımlar da dahil olmak üzere diğer kabuklu meyveler	ton	17,085	23,172	15,271	17,785	13	15
Antep fıstığı	ton	1,794	2,030	1,534	1,360	4	6
Ayçiçeği ve kabak çekirdekleri	ton	897	1,194	957	1,184	3	4
Leblebi	ton	509	621	554	610	3	4
Badem (dövülmüş)	ton	2,672	8,159	1,839	5,484	6	8
Fındık (dövülmüş)	ton	1,195	1,162	978	722	6	7
Kabuğu soyulmuş susam	ton	2,498	4,798	2,422	4,656	4	4
Diğer meyveler	ton	7,492	5,099	6,960	3,662	5	7
Kuru üzüm	ton	37,573	32,478	34,707	31,260	13	12
Siyah kuru üzüm	ton	18,540	20,415	18,478	20,431	11	10
Sultanina cinsi kuru üzüm	ton	13,263	10,499	10,688	9,290	8	8
Farklı şekilde üretilmiş ve muhafaza edilmiş diğer meyveler (komposto)	ton	195,593	340,681	229,341	224,419	17	18
İşlenmemiş soya yağı	ton	66,225	54,134	22,057	19,967	3	3
Saf zeytinyağı	ton	12,165	13,430	12,369	13,206	11	12
İşlenmemiş pamuk yağı	ton	5,406		3,072		4	
Yağlardan elde edilen katı maddeler	ton	295,567	312,835	295,691	303,365	21	25
Yağlı tohumdan üretilen un	ton	4,226	13,834	2,843	10,387	6	7
Rafine edilmiş soya tohumu yağı	ton	45,253	40,309	53,560	53,435	6	6
Rafine edilmiş zeytinyağı	ton	25,513	24,200	25,972	20,119	8	11
Farklı bir çeşit zeytinden çıkarılmış rafine edilmiş zeytinyağı	ton	29,771	25,916	25,491	24,770	15	16
Rafine edilmiş kına ve ayçiçek yağı	ton	29,146	29,874	36,724	29,091	7	6
Rafine edilmiş pamuk yağı	ton	21,939	23,385	17,750	24,797	9	11
Bitkisel yağlar	ton	21,232	26,008	21,135	25,820	7	5

Katı margarin	ton	40,861	40,437	44,961	45,585	6	6
Buğday ve irmik yağı	ton	758,709	754,579	234,983	707,636	33	35
Yumuşak buğday	ton	604,192	594,946	611,794	569,948	31	34
Sert buğday	ton	145,281	159,633	138,734	137,688	22	25
Buğday dışında tahıl unu	ton	152,127	125,756	117,633	126,219	13	14
Çavdar unu	ton	5,091	5,027	5,093	4,729	8	8
Mısır unu	ton	1,988	2,922	1,940	2,798	4	7
Sert buğdaydan yapılmış dövme tahıl ve irmik	ton	127,240	144,696	55,941	65,468	7	9
Tahıldan yapılan ürünler (Corn flakes vs.)	ton	4,767	6,052	4,824	6,027	3	4
Yarı beyaz veya beyaz pirinç	ton	44,923	51,121	43,685	56,538	13	12
Karolina tipi pirinç	ton	4,733	4,797	4,300	4,583	10	11
Nihaki (tırnak) tipi pirinç	ton	5,876	5,531	5,578	5,102	10	9
Bonne tipi pirinç	ton	27,324	33,983	27,231	40,418	11	10
Glasse tipi pirinç	ton	5,120	4,762	4,960	4,529	12	11
Diğer pirinç türleri	ton	1,870	2,049	1,616	1,906	5	3
Ufalanmış pirinç	ton	9,322	6,676	8,751	6,222	11	9
Pirinç kalıntıları	ton	5,425	5,017	5,412	4,901	9	7
Diğer buğday kalıntıları	ton	304,094	309,070	277,873	297,657	30	33
Mısır yağı ve diğer mısır birimleri (kimyasal işlem görmemiş)	ton	16,736	23,002	17,251	22,272	5	6
Glükoz ve glükoz şurubu	ton	20,254	17,882	19,880	18,615	4	3
Tatlı mısır nişastası	ton	10,700	12,790	10,461	13,470	3	3
Ekmek (bal, yumurta, peynir veya meyve içermeyen)	ton	46,893	55,342	44,444	52,065	31	40
Pastacılık ile ilgili taze ürünler	ton	14,216	18,023	15,106	17,532	71	88
Peksimet ve diğer fırınlanmış ekmekler	ton	24,085	25,714	32,312	25,437	14	14
Yarı veya tamamı çikolata kaplı bisküvi ve gofretler	ton	22,394	21,330	22,320	21,417	10	10
Kakaosuz, tatlandırıcı katkılı bisküviler	ton	3,347	3,593	3,292	3,534	5	5
%10 oranında su içeren gofretler	ton	5,651	3,411	6,138	5,292	4	4
Çikolata ile kaplı olanlar dışındaki bisküviler	ton	5,607	5,319	5,593	5,329	3	3
Diğer hamur işleri	ton	36,454	34,672	45,516	33,582	49	53
Şeker kamışından üretilen beyaz şeker	ton	295,591	205,053	245,424	239,539	5	5
Şekerin rafine edilişi sonucu elde edilen melas	ton	123,607	83,151	99,353	92,495	5	5
Diğer şeker kamışı kalıntıları	ton	244,268	173,853	231,185	187,535	5	5

Kuruyemiş dolgulu çikolata	ton	3,222	5,683	3,493	5,870	11	12
Plaka veya çubuk şeklinde çikolata (dolgusuz)	ton	4,664	4,751	4,521	4,625	6	7
Dolgusuz diğer çikolatalar	ton	3,802	4,273	4,214	4,042	3	3
Kakao içeren sıvı çikolata	ton	7,759	9,983	7,637	10,290	6	7
Sakız	ton	2,073	2,298	2,060	2,183	4	4
Diğer tatlılar (helva vs.)	ton	9,893	9,480	9,336	9,446	14	15
Yumurta içermeyen makarnalar	ton	146,103	146,976	145,713	149,990	6	6
Kafein içeren kavrulmuş kahve	ton	10,185	10,497	10,165	10,536	10	11
Katı halde kahve ürünleri	ton	8,019	7,338	8,252	7,182	3	3
Şaraptan elde edilen sirkeler	Litre	7,028,425	8,672,538	7,029,131	8,631,314	5	5
Keçap ve diğer domates sosları	ton	4,926	4,581	4,707	4,620	14	14
Hardal	ton	3,078	3,335	2,902	3,197	11	11
Diğer soslar	ton	10,158	9,728	8,779	8,567	15	13
Mayonez	ton	7,103	7,445	5,780	6,351	10	8
Diğer yemek sosları	ton	833	760	808	725	4	5
Tarçın	ton	85	89	90	94	3	3
Kekik	ton	273	258	253	247	5	5
Kırmızı toz biber	ton	61	64	61	64	3	3
Karabiber	ton	280	294	278	292	3	3
Baklagiller	ton	8,983	10,855	8,759	9,367	6	7
Bal	ton	3,886	3,585	3,329	3,484	6	5
Patates cips	ton	8,153	9,701	7,996	9,473	3	3
Diğer gıda ürünleri	ton	11,520	14,991	11,124	13,963	21	25
Damıtılmış şarap ve tsipuro(ouzo türü)	L %100 alc	3,265,465	1,918,247	1,854,719	1,419,030	9	11
Rom	L %100 alc		44,743		44,697		4
Cin ve ardıç rakısı	L %100 alc	50,946	76,062	48,384	75,441	5	7
Votka	L %100 alc	343,241	395,482	333,209	395,122	9	11
Likör ve diğer damıtılmış alkollü içecek	L %100 alc	20,136,351	20,085,697	19,923,102	21,987,556	24	25
Ozo	L %100 alc	14,346,989	13,730,895	14,189,942	16,219,523	24	23
Likör	L %100 alc	976,864	598,878	964,083	640,808	17	17
Konyak	L %100 alc	4,377,519	5,162,930	4,356,291	4,610,817	14	16
Diğer alkollü içecekler	L %100 alc	434,979	592,994	412,786	516,408	9	10

Etil alkol ve damıtma yoluyla elde edilen alkol	Litre	3,922,102	5,452,380	3,381,310	4,912,403	4	4
Etil alkol ve (doğal) damıtma yoluyla elde edilen alkol	Litre	1,527,052	2,833,938	1,505,307	2,835,007	4	4
%8,5 alkol içeren diğer köpüklü şaraplar	Litre	598,232	556,174	608,598	532,755	3	3
Belirli yerlerde üretilen ve v q p r d olarak tanımlanan beyaz şarap	Litre	12,476,804	15,442,987	8,961,107	12,758,700	17	20
Diğer beyaz şaraplar	Litre	77,355,621	83,078,918	75,547,946	68,107,777	25	27
Diğer şaraplar ve pekmez	Litre	1,898,160	1,023,850	2,759,948	2,137,070	4	3
Belirli yerlerde üretilen ve v p q r d olarak tanımlanan şaraplar	Litre	17,397,668	21,326,914	11,793,166	14,272,013	17	17
Vpqr d olarak tanımlanmayan diğer şaraplar	Litre	40,452,082	38,022,079	36,936,115	33,793,005	22	24
Derecesi %15'i aşan port madeira sherry tokay şarapları ve diğer tatlı ve aperitif tarzı şaraplar	Litre	9,339,142	9,213,111	7,766,432	6,534,792	3	4
Diğer üzüm pekmezleri	Litre	15,015,830	8,435,775	9,557,276	8,581,587	6	4
Malt ile üretilmiş bira	Litre	266,714,047	386,171,905	409,021,585	388,990,008	5	5
Maden suları ve gazlı sular (tatlandırıcı katkısı olmayan)	Litre	663,165,066	620,226,072	601,965,008	607,969,642	3	17
Tatlandırıcı katkısı olmayan diğer sular	Litre	40,584,178	37,655,481	39,950,874	38,509,551	19	17
Şeker katkılı sular (gazsız meşrubatlar)	Litre		12,945,327			13	6
Gazozlar	Litre	66,591,152	57,620,878	68,368,662	59,319,270	17	20
Portakal aromalı gazozlar	Litre	114,796,332	106,755,773	118,665,792	127,965,161	20	22
Limonata	Litre	34,882,045	32,705,630	35,665,756	32,359,052	19	21
Coca cola (diğer)	Litre	372,401,768	377,977,083	404,043,466	359,310,649	16	19

4. Sektörün Para – Finans Durumu

Gıda-içecek sektörü Yunan sanayiinin sahip olduğu toplam sermayenin ¼'ünü oluşturmaktadır olup, bünyesinde toplam sanayi işçilerinin de ¼'ini barındırmaktadır. 2003 yılında yeni kurulan AŞ. ve LTD şirket sayısında dikkati çeken artışlar olmuştur (14.621 işletme), ancak bu işletmelerin kapasitesi ortalama 49 personel ile sınırlı kalmıştır. 2004 yılında zarar eden işletmelerin sayısı kâr edenlere göre çok daha fazla olmuştur. Sektörde faaliyet gösteren mevcut işletmelerin %96'sı 250'den daha az istihdam sağlayan KOBİ'ler olup, KOBİ kapsamında değerlendirilen firmalar toplam cironun sadece %48'ine, toplam net kârın ise %22'sine sahip olmuştur.

2003 yılı verilerine bakıldığında, satış oranlarında göreceli bir artış gözlenmekle beraber, işletme başına düşen ortalama ciroda düşüş olduğu görülmektedir. Yapılan analizlere göre, sabit ve aynı sermayenin görünürdeki artışının işletme sayısının artışına bağlı olduğu anlaşılmaktadır. Diğer alanlarda sabit sermaye yüksek bir artış kaydederek beklentilerin azalmasını dengelemiştir, ancak diğer yandan da dönen varlıklarda ciddi artışlar tespit edilmiştir. Uzun vadeli yabancı sermaye borçlanması ise % 1 oranında artmıştır.

Sektörün likidite durumu, para akışı ve sabit işletme sermayesi açısından oldukça tatmin edicidir. Aktif ve aynı sermaye endeksi 2001-2003 yılları arasında ortalama fiyatlara kıyasla daha büyük artış kaydetmiştir. Sektörün ortalama kârlılık oranı genelde %35, net kâr açısından ise %4,9 oranında bir düşüş kaydetmiştir.

2003 yılında küçük işletmeler satış maliyetini kontrol edemedikleri ve yabancı sermayeyi çekemedikleri için zarara uğramışlardır. Şirketlerin aktif toplamı genel anlamda artış göstermiş, likit ve borçlanma endeksi de sektörün diğer alanlarındaki verimiyle aynı düzeye gelmiştir.

Küçük işletmelerde (11-50 kişi arasında işçi istihdam eden firmalar), satışlar sabit kalmasına rağmen, sirkülasyon endeksi ortalamasının üstündedir, ancak yine de orta ve büyük ölçekli işletmeler kadar verimli değildir. Orta ölçekli işletmelerin (51-250 kişi) net gelirlerinde ise, gözle görülür bir düşüş yaşanmıştır. 2001-2003 yılları arasında orta ölçekli firmaların likidite oranı artarken, borçluluk oranında ciddi artışlar gerçekleşmiştir.

Büyük ölçekli işletmeler, kendileri için zor bir yıl olan 2003'te çok iyi sonuçlar elde etmişlerdir. Çoğunluk olarak bunlar kendi kazançlarını da arttırarak, zarara uğrayan az sayıdaki işletmenin zararını dengeleyen, kârlı olarak değerlendirilen işletmelerdir. Bu işletmelerde finansal borç kontrol altında, likit para oldukça tatmin edici, net kâr ise diğerlerine göre çok daha yüksektir.

Gıda ve içki sektöründe 2004 yılının net kârı 2003 yılına göre dikkate değer artışlar göstermiştir. Şirket borçlanmalarının önemli derecede artması sabit fiyatlardan ve toplam sermayenin 50%'sinden fazlasını oluşturan yabancı sermaye tarafından desteklenmiştir. 2004 yılı bütçesinde para-finans politikası gelişerek gelecekte daha yüksek verim sağlayacağı izlenimini yaratmaktadır. Brüt karın %5,8 oranında artması ve net karın 500 milyon euro'yu geçmesiyle (2003 yılında net kar 484 milyon euro idi), iş hacmi de genişleyip 10,5 milyar euro'ya ulaşmıştır. 2004 yılında sektörün toplam sermayesi % 6 oranında artış göstermiştir. Bu oran sektör toplam sermayesinin %25'ini oluşturmaktadır.

Yunanistan'ın gıda-içecek sektöründe, 2004 yılında 153 adet yeni firma kurulmuş olup, yeni kurulan bu firmalar ile birlikte sektördeki toplam firma sayısı 1497'ye ulaşmıştır. Bu sayı üretim sektöründe faaliyet gösteren tüm firmaların %24,2'sini oluşturmaktadır. 1497 işletmenin 990'ı (toplam firmaların %66'sı) 672,28 milyon euro net kazanç sağlarken, 471'i ise 154,7 milyon euro civarında zarara uğramıştır.

Gıda-içecek sektörünün 2005 yılında kullandığı toplam kredi miktarı %5,9 oranında artış gösterirken, net sabit kıymetler %6 oranında artarak, 7,6 milyon euro'ya ulaşmıştır.

Sektörde kullanılan aynı sermaye miktarı, 2003 yılında gerçekleşen küçük bir düşüşten sonra, 2004 yılında, 2001-02 yıllarındaki seviyesi olan 6,8 milyar euro seviyelerine ancak ulaşabilmiştir. Sektördeki yabancı sermaye/yerli sermaye rasyosuna bakıldığında ise durumun yabancı lehinde geliştiği görülmektedir. Sektördeki toplam yabancı sermaye halen ulaştığı 7.1 Milyar Euro'luk büyüklük ve toplam sermayenin % 71'ine sahip bir oran ile piyasanın hakimi pozisyonuna yükselmiştir.

Gıda ve İçecek Sektörü Para-Finans Verileri
(Bin Euro)

	2001	2002	2003	2004
<u>Ekonomik Faaliyet Hesapları</u>				
İş Hacmi	8.986.482	9.628.168	9.949.531	10.447.230
Brüt Kâr	3.161.843	3.295.012	3.494.343	3.696.839
Brüt Kâr Payı	%35,18	%34,22	%35,12	%35,39
Vergi Öncesi Net Kâr	434.869	481.466	483.803	517.607
Net Kâr Payı	%4,84	%5,00	%4,86	%4,95
<u>Bilanço Hesapları</u>				
Net Sabit Kıymetler	7.585.561	7.568.110	7.152.168	7.578.970
Amortismanlar	3.334.298	3.657.309	4.000.510	4.396.720
Alacaklar	3.099.814	3.588.233	3.724.454	4.009.060
Kasa - Bankalar	345.108	405.369	482.521	489.679
Toplam Aktif	12.600.518	13.239.164	13.098.485	13.871.769
Aynı Sermaye	6.776.808	6.779.214	6.404.575	6.769.158
Uzun Vadeli Yükümlülükler	1.706.369	1.737.580	1.867.781	2.021.752
Kısa Vadeli Yükümlülükler	4.117.342	4.722.369	4.826.129	5.080.859
Toplam Yükümlülükler	5.823.711	6.459.950	6.693.910	7.102.611
<u>Temel Göstergeler</u>				
Genel Likidite	1,22	1,20	1,23	1,24
Özel Likidite	0,84	0,85	0,87	0,79
Aktif Verimliliği	%3,45	%3,64	%3,69	%3,73
Aynı Sermaye Verimliliği	%6,42	%7,10	%7,55	%7,64
Borç Yükü	0,86	0,95	1,05	1,05

5. Gıda – İecek Sanayinde Dış Ticaret

4.1 Sektörün Genel Dış Ticaret Görünümü

Yunanistan'ın gıda-ecek sektöründe son yıllarda ticaret açığına dikkati çeken ve kronikleşen artışlar yaşanmaya başlamıştır. Bu açık 2005 yılında 2,3 milyar Euro ile son yılların en yüksek seviyesine ulaşmıştır. Bunun temel nedeni ithalatın önemli ölçüde artmasına karşılık (%28,5), ihracattaki artışın ithalattaki artış oranının gerisinde kalmasıdır.

2005 yılı verilerine göre, gıda-ecek üretiminin artmasına paralel olarak ihracatta da ciddi artışlar gerçekleşmiş, ancak ihraç edilen sanayi ürünlerinin (işlenmiş tarım ürünleri) oranı %14 ile sınırlı kalmıştır. Bütün bunların anlamı ise, Yunan gıda-ecek sanayisinin 2005 yılı itibarıyla dış pazarlarda da ciddi rekabet sorunları ile karşılaşmış olmasıdır.

15'li AB, gıda-ecek sektöründe Yunan sanayiinin en önemli ticaret ortağıdır. Aynı zamanda, ithalat alanında en büyük tedarikçisi ve Yunan ürünlerinin en önemli müşterisidir. 2005 yılında 15'li AB'den yapılan gıda ve ecek ithalatı 2,9 milyar Euro'yu aşmıştır. Bu rakam toplam gıda-ecek ithalatının %85'ini oluşturmaktadır. Aynı zamanda 15'li AB'ye ihraç edilen ürünler de toplam ihracatın %65'ine denk gelmektedir.

Gıda-ecek sanayisinde ithal edilen ürünleri iki kategoriye ayırabiliriz:

- İhracat arttıkça rekabeti artan ürünler. Bu kategoriye et ürünleri, süt ürünleri, muhtelif gıda ürünleri ve hayvan yemi dahil edilebilir.
- Yurt içinde olduğu kadar yurt dışında da rekabet sorunu ile karşılaşan ürünler. Bu kategoriye geri kalan ürünlerin tamamı dahildir. Bunların ithalatı ihracatından daha hızlı artmaktadır.

Yunanistan'ın GTIP bazında Gıda Ürünleri İthalatı (EURO)			
GTIP BAZINDA	2005	2004	2003
02- ETLER VE YENİLEN SAKATAT	1,103,188,159	966,399,958	847,980,738
04 - SÜT VE SÜT MAMULLERİ,KUŞ VE KÜMES HAY.YUMURTALARI,BAL VB.	755,320,943	734,914,019	651,952,570
22 - MEŞRUBAT,ALKOLLÜ İÇKİLER VE SİRKE	496,706,001	454,347,715	370,014,666
03 - BALIKLAR,KABUKLU HAYVANLAR,YUMUŞAKÇALAR,DİĞER OMURGASIZLAR	376,926,960	370,782,759	336,401,106
08 - YENİLEN MEYVALAR,KABUKLU YEMİŞLER,TURUNÇGİL VE KAVUN KABUĞU	369,963,069	357,711,851	329,659,122
10 – HUBUBAT	333,709,363	346,919,818	275,239,990
19 - ESASINI HUBUBAT,UN,NİŞASTA,SÜT TEŞKİL EDEN MÜSTAHAZARLAR	301,336,742	307,003,287	242,813,121

21 - YENİLEN ÇEŞİTLİ GIDA MÜSTAHAZARLARI	276,644,371	265,943,672	236,098,716
20 - SEBZE,MEYVA,BİTKİ PARÇALARI,SERT KABUKLU YEMİŞ KONSERVELERİ	218,821,042	232,810,464	202,068,084
12 - YAĞLI TOHUM VE MEYVALAR,SANAYİ BİTKİLERİ,SAMAN,HAYVAN YEMİ	206,358,725	228,808,068	195,625,948
07 - YENİLEN SEBZELER VE BAZI KÖK VE YUMRULAR	179,093,270	216,468,219	188,471,574
15 - HAYVANSAL VE BİTKİSEL YAĞLAR VE BUNLARIN MÜSTAHSALLARI	174,853,377	184,519,558	151,913,423
18 - KAKAO VE KAKAO MÜSTAHAZARLARI	169,238,810	165,822,658	148,755,973
16 - ET,BALIK,KABUKLU HAYVAN,YUMUŞAKÇA VB HAYVANSAL MÜSTAHAZARLAR	141,191,678	153,557,631	114,786,179
17 - ŞEKER VE ŞEKER MAMULLERİ	139,245,131	136,222,124	90,177,109
01 - CANLI HAYVANLAR	105,892,993	108,258,976	68,167,286
09 - KAHVE,ÇAY,PARAGUAY ÇAYI VE BAHARAT	97,991,005	82,347,576	66,732,260
06 - CANLI BİTKİLER VE ÇİÇEKÇİLİK MÜSTAHSALLARI	66,675,204	72,838,555	54,655,822
11 - DEĞİRMENCİLİK, ÜRÜNLERİ, MALT, NIŞASTA,İNÜLİN,BUĞDAY GLUTENİ	37,726,255	38,720,241	35,390,146
05 - SAKATAT ÜRÜNLERİ	16,875,213	16,395,801	9,958,372
13 - AĞAÇ VE AĞAÇTAN MAMUL EŞYA;ODUN KÖMÜRÜ	8,103,752	7,654,645	7,607,977
14 - ÖRÜLMEMEYE ELVERİŞLİ BİTKİSEL MADDELER,BİTKİSEL MÜSTAHSALLAR	1,072,165	2,603,677	1,139,936
TOPLAM	5,576,934,229	5,451,051,272	4,625,610,118

Yunanistan, mevcut iklim koşulları ve tarıma elverişli arazi yapısı ile yıllardan beri tarım ve gıda ürünlerinde kendine yeterli ülkelere birisi ola gelmiştir. Ayrıca, özellikle AB üyeliği bağlamında AB'nin tarım fonlarından ve desteklerinden en fazla yararlanan ülkelerin başında gelen Yunanistan, şarapçılık ve zeytincilikte iddialı konuma yükselmiş ve önemli ihracatçı ülkelere birisi haline gelmiştir. Ancak, son 10 yıldır uygulanan politikalar sonunda ülkenin bir çok tarım ve gıda maddesindeki dışa bağımlılığı giderek daha da hızlanmış ve iç talebin büyük bir kısmı ithalat ile karşılanmaya başlanmıştır.

Yunanistan gıda ürünlerindeki dışa bağımlılığı her yıl daha da artan bir seyir izlemektedir. Nitekim son 3 yıllık ithalat verilerine bakıldığında da görüleceği üzere, gıda ürünleri ithalatındaki artış, ortalama ithalattaki artıştan daha yüksektir (Yunanistan'ın son 3 yıllık ithalatı % 12.4 artarken, gıda ürünleri ithalatı % 21 oranında artış göstermiştir). Ürün bazında incelendiğinde ise canlı hayvan ve et mamulleri, süt mamulleri ithalatı toplam ithalattan % 35 civarında pay almaktadır. Bu ciddi bir oran olup, bu rakamlar da sektörün dışa bağımlılığını göstermektedir.

Yunanistan'ın GTIP bazında gıda ürünleri ihracatı (EURO)			
GTIP BAZINDA	2005	2004	2003
20 - SEBZE,MEYVA,BİTKİ PARÇALARI,SERT KABUKLU YEMİŞ KONSERVELERİ	642,263,937	541,755,014	503,592,498
08 - YENİLEN MEYVALAR,KABUKLU YEMİŞLER,TURUNÇGİL VE KAVUN KABUĞU	569,699,162	461,000,127	439,622,713
15 - HAYVANSAL VE BİTKİSEL YAĞLAR VE BUNLARIN MÜSTAHSALLARI	489,364,455	391,870,204	361,958,382
03 - BALIKLAR,KABUKLU HAYVANLAR,YUMUŞAKÇALAR,DİĞER OMURGASIZLAR	410,220,921	222,470,326	328,478,372
04 - SÜT VE SÜT MAMULLERİ,KUŞ VE KÜMES HAY.YUMURTALARI,BAL VB.	213,704,296	205,518,039	167,353,242
22 - MEŞRUBAT,ALKOLLÜ İÇKİLER VE SİRKE	169,914,055	172,609,452	156,330,643
10 - HUBUBAT	143,303,695	127,006,599	140,583,620
19 - ESASINI HUBUBAT,UN,NİŞASTA,SÜT TEŞKİL EDEN MÜSTAHZARLAR	138,398,105	120,671,267	111,188,925
07 - YENİLEN SEBZELER VE BAZI KÖK VE YUMRULAR	117,581,834	78,162,644	67,200,658
21 - YENİLEN ÇEŞİTLİ GIDA MÜSTAHZARLARI	90,234,142	66,320,775	56,802,283
12 - YAĞLI TOHUM VE MEYVALAR,SANAYİ BİTKİLERİ,SAMAN,HAYVAN YEMİ	75,568,747	50,388,530	50,367,227
17 - ŞEKER VE ŞEKER MAMULLERİ	52,262,625	36,807,807	32,543,093
16 - ET,BALIK,KABUKLU HAYVAN,YUMUŞAKÇA VB HAYVANSAL MÜSTAHZARLAR	46,578,433	26,273,325	29,175,019
02- ETLER VE YENİLEN SAKATAT	28,269,708	20,765,049	17,385,521
18 - KAKAO VE KAKAO MÜSTAHZARLARI	15,242,908	16,558,479	15,458,164
11 - DEĞİRMENCİLİK, ÜRÜNLERİ, MALT, NİŞASTA,İNÜLİN,BUĞDAY GLUTENİ	13,547,122	13,566,398	10,311,952
09 - KAHVE,ÇAY,PARAGUAY ÇAYI VE BAHARAT	7,652,562	9,650,686	8,934,537
13 - AĞAÇ VE AĞAÇTAN MAMUL EŞYA;ODUN KÖMÜRÜ	6,747,134	6,287,984	6,272,286
06 - CANLI BİTKİLER VE ÇİÇEKÇİLİK MÜSTAHSALLARI	5,089,283	4,289,649	3,196,008
01 - CANLI HAYVANLAR	3,961,141	4,018,967	2,646,426
05 - SAKATAT ÜRÜNLERİ	3,281,449	3,461,309	2,198,503
14 - ÖRÜLMEMEYE ELVERİŞLİ BİTKİSEL MADDELER,BİTKİSEL MÜSTAHSALLAR	736,263	1,046,276	977,577
TOPLAM	3,243,621,977	2,580,498,909	2,512,577,650

Yunanistan'ın gıda ürünleri ihracatı nominal değer olarak küçük gözükmeyle beraber, gerek toplam ihracattan aldığı pay, gerekse son yıllarda gösterdiği yüksek artış ile dikkati çeker boyutlardadır. Nitekim toplam ihracat son 3 yılda % 29 gibi ciddi oranlarda artış göstererek 2.513 Milyon Euro'dan 3.244 Milyon Euro'ya yükselmiştir. 2005 yılı verilerine göre balık ve deniz mahsülleri, yaş meyve sebze, bitkisel yağlar, dondurulmuş ve konserve meyve sebzeler gibi ürünlerin ihracatı 2.122 Milyon Euro ve toplamdan aldığı % 65 lik pay ile çok önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Yukarıda sunulan verilerden yola çıkılarak yapılan bir tespite göre; Yunanistan ağırlıklı olarak işlenmiş üründen ziyade işlenmemiş, ham ve taze ürün ihracatı gerçekleştirmektedir. Bu durum Yunan sanayisinin mevcut yapısal problemlerinin ve özellikle sanayileşme stratejisindeki eksikliklerin göstergesi niteliğindedir. Diğer imalat sanayii kollarında yaşanan teknoloji eksikliği gıda sektöründe de kendisini göstermiş olup, Yunanistan'ın ihracatı ağırlıklı olarak işlenmiş ürün değil, ham ve taze ürünlerden oluşmaktadır.

4.2 Türkiye ile Ticari İlişkiler

Türkiye'nin Yunanistan'a Gıda Ürünleri İhracatı

(ABD \$)				
	2005	2004	2003	2002
Balık taze ve dondurulmuş	21.645.680	22.804.643	19.703.573	17.525.791
Dondurulmuş\ taze ve konserve edilmiş sebzeler	17.992.471	29.164.456	22.181.872	13.421.405
Fındık	13.465.100	13.695.598	9.693.468	8.040.318
Limon	13.720.659	9.207.401	132.828	2.438.888
Meyve suları ve konserveleri	12.721.217	9.966.453	6.436.198	3.827.790
Yaş meyve sebze	8.213.643	9.725.460	10.523.882	7.633.169
Balıkve diğer deniz ürünleri konserveleri	1.450.927	297.299	195.994	15.371
Şeker, sakız ve şekerleme unlu mamuller, bisküvi vb	7.780.325	4.466.427	3.201.362	2.858.976
Antep fıstığı, badem, leblebi vb	4,121,796	3.147.802	2.561.907	2.714.263
Katı süt yağı protein ve yemek katkıları	6.680.177	2.962.423	1.024.427	551.037
Baharatlar	1.629.553	2.031.842	1.948.470	1.051.672
Diğerleri	3.478.239	5.808.137	5.675.798	8.511.212
TOPLAM	112.909.787	113.278.041	83.279.779	68.591.892

Son 4 yıllık verilerin incelenmesinden Türkiye'nin Yunanistan'a olan gıda ürünleri ihracatında çok düzenli ve istikrarlı bir artışın olduğu gözlemlenmektedir. Nitekim, 2002 yılında 68 Milyon Dolar olan ihracatımız 4 yılda % 65 oranında artış göstererek 2005 yılında 113 Milyon Dolar'a yükselmiştir. İhracatımıza madde bazında bakıldığında balık ve dondurulmuş deniz mahsulleri_ konserve ve taze meyve sebze fındık, limon ve meyve sularının ilk sıralarda yer aldığı

ve yıldan yıla istikrarlı bir artış sergilediği görülmektedir. Bu artış her ne kadar ihracatımızdaki genel artışın gerisinde kalıyorsa da yine de AB ülkeleri içinde gıda ürünleri çeşitlenmesi ve üretiminde kendine yeterlilik oranları bakımından üst sıralarda yer alan Yunanistan pazarına girmekte bir başarı olarak değerlendirilmelidir. Yunanistan'ın toplam ithalatının yaklaşık %35'inin et ve et mamülleri, süt ve süt mamülleri ve kanatlı hayvan etlerinden oluştuğu, ayrıca işlenmiş tarım ürünlerinde AB'ye tam olarak entegre olunmadığı için Yunanistan'a yapılan ihracatta tarım payı adı altında spesifik bir vergi alınması da dikkate alındığında, ihracat performansımızın hiç de küçümsenecek boyutta olmadığı düşünülmektedir. Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere, işlenmiş ürünlerde ihracatımız ülkemizin potansiyeliyle kıyaslandığında, oldukça sembolik miktarlardadır. Ancak, son 4 yılda her yıl katlanarak artan ihracatımızın önündeki spesifik vergi engelini aşılması ve diğer AB ülkeleri ile rekabet şartlarımızın eşitlenmesi halinde Yunan pazarından çok daha fazla pay almamız kuvvetli muhtemeldir.

Türkiye'nin Yunanistan'dan Gıda Ürünleri İthalatı

(ABD \$)				
	2005	2004	2003	2002
Balıklar taze ve dondurulmuş	3.129.152	537.217	486.896	97.489
Kuru yemişler	1.418.152	1.526.520	603.859	1.283.748
Buğday makarnalık	0	603.686	0	1.121.317
Sebze tohumları	12.724.232	6.625.919	523.727	178.134
Bitkisel Yağlar	4.177.101	6.643.489	2.069.086	1.865.201
Balık yemleri	4.834.332	2.156.114	172.104	1.005.119
Meyve Suları	3.352.794	764.262	123.819	138.513
	2.525.777	1.974.733	3.979.491	1.370.135
TOPLAM	32.161.540	20.831.940	5.824.998	7.059.656

Yunanistan'ın Türkiye'ye yaptığı ihracata baktığımızda ise ülkemiz ürün yelpazesi ile benzerlik gösterdiği gözlemlenmektedir. Türkiye'nin de 1996 yılından itibaren canlı hayvan, et ve et mamülleri ithalatına getirmiş olduğu yasaklama nedeniyle bu tür ürünlerin ithalatı mümkün olmamaktadır. Yunanistan'dan yapılan ithalatın miktar olarak küçük olmakla beraber ithalattaki artış performansı Yunanistan'ın Türkiye'ye yaptığı toplam ihracat artışı ile kıyaslandığında oldukça tatmin edici bir ivme kazandığı görülecektir. Nitekim, Yunanistan'ın ihracatı son 4 yılda yaklaşık 5 kat artarak 7 Milyon Dolar'dan 32 Milyon Dolar'a yükselmiştir. Ancak yukarıdaki tablonun incelenmesinden de görüleceği üzere ihracatın yaklaşık % 65'ini sadece iki kalem oluşturmakta (sebze tohumları ve balık ve yan ürünleri), bu ürünler gözardı edildiğinde Yunanistan'ın gıda ürünleri ihracatı kayda alınamayacak kadar düşük bir yekün teşkil etmektedir.

6. Sektörün Tarım Üretimi ile İlişkisi

Gıda-içecek sektörü, önemli ölçüde bu sektördeki ürünlerin hammaddesini oluşturan tarım ürünleriyle ilişkilidir. Dolayısıyla tarım alanında oluşacak her türlü değişiklik gıda-içecek sektörüne de yansımaktadır. Tarım sektöründeki gelişmeleri etkileyecek olan iki olay, Dünya Ticaret Örgütü ile yapılacak müzakereler ve AB Ortak Tarım Politikası'nın gözden geçirilmesidir.

1981’de Yunanistan’ın AB’ye tam üye olmasından sonra tarım sektörü beklentilere en iyi cevap verebilen sektörlerden biri olmuştur. Üyelik öncesi dönemin güvenilir birtakım öngörülerine göre, Ortak Tarım Politikası’nın (OTP) Yunan tarım ürünlerine daha yüksek fiyat ve tatmin edici destek sunabilecekti. Ayrıca tarım sektörü, yapısal tarımın ve taşranın gelişmesini amaçlayan yapılanmaya ve teknolojik modernleşmeye gidecekti. Yunan tarım ürünleri Orta ve Kuzey Avrupa pazarına yönelme fırsatı bulacak, ticari bilanço da çiftçinin ve milli ekonominin yararına geliyecekti.

Yukarıda dile getirilmiş olan bu beklentiler karşılıksız kalmıştır. Aksine, Yunan hükümetlerinin, üretiminin yeniden yapılanması, altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi ve Yunan tarımının teknolojik açıdan modernleşmesi için AB tarafından sağlanan önemli miktardaki mali yardımları gerektiği gibi değerlendirmemeleri nedeniyle tarım sektörü son yıllarda ciddi sorunlarla karşılaşmaktadır.

Yunan tarım sektörünün en önemli sorunu, gelir eksikliğine yol açan, rekabet ve pazar noksanlığıdır. Tarım ürünlerindeki ticari bilanço açığı da bundan kaynaklanmaktadır. Ortak Tarım Politikası çerçevesinde alınan mali yardım ve göçmenlerin sağladığı ucuz işgücü olmasaydı durum çok daha kötü olabilirdi. Yunanistan’ın en saygın araştırma ve danışmanlık firmalarından olan ICAP tarafından tarım sektörünün mevcut durumuna ilişkin tespit ve sektörün karşılaştığı en önemli sorunlar şöyle sıralanmaktadır.

- Tarım gelirlerinin AB-15’lerin ortalama gelirinin %73’ünü oluşturmasına rağmen, çiftçilerin önemli bir kısmı yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır.
- Yunanistan’da geçimi tarıma dayalı bölgelerin çoğu AB’nin en yoksul bölgelerindedir.
- AB üyelik süresi boyunca gayrisafi tarım ürünü ya sabit kalmış, ya da düşüş göstermiştir.
- Tarım ürünlerinin ticari bilançosu gözle görülür eksiklikler göstermiş, aynı zamanda da yeni pazarlara yönelme fırsatı kaybolmuştur.
- İç piyasa, taze ve işlenmiş ithal ürünle dolup taşmıştır.
- Avrupa pazarlarında kaliteli Yunan tarım ürünüyle karşılaşmak gittikçe imkansız hale gelmiştir. Geleneksel üretim ise iyice azalmıştır.
- Tarım işletmelerinin yapısal sorunları giderileceği yerde iyice artmıştır.

IV. SONUÇ

1. Tespit Edilen Bulgular

Yunanistan'da gıda sektörü ağırlıklı olarak küçük ve orta ölçekli firmalardan oluşmakta olup, özellikle işlenmiş tarım ürünlerinde (şekerleme, unlu mamüller, çikolata vb.) entegre tesis düzeyinde ileri teknolojiyle üretim yapan firma sayısı oldukça azdır. Bu nedenle, Yunanistan, işçi ücretlerindeki göreceli yükseklik ve verim düşüklüğü nedeniyle, gerek AB'deki rakip ülkelerle, gerekse AB dışı ülkelerle rekabette ciddi zorluklar yaşamaktadır. Zeytinyağı, narenciye, şarapçılıkta ciddi anlamda üretim kapasitesine sahip olan Yunanistan, diğer birçok işlenmiş üründe özellikle turizm mevsimi süresince iç talebi karşılamakta güçlük çekmektedir. Son yıllarda genel anlamda yabancı sermayenin özellikle itibar ettiği sektörlerin başında gelen gıda sektörü, karlılık ve verimlilikte uluslararası standartların altında seyretmekte ve firmaların borçluluk rasyosunda ciddi artışlar oluşmaktadır.

AB'ne üyelik öncesi ve sonrası da dikkate alındığında (Yunanistan'ın AB'ye üyeliği 1981 yılında gerçekleşmiştir), yaklaşık 35 yıldan beri AB tarım fonlarından çok ciddi ölçülerde finansman temin eden sektör, temin edilen kaynakların verimli olarak kullanılmaması yüzünden AB kalitesinde mal üretememiş, sonuç olarak özellikle son 10 yıldan beri iç talebin karşılanmasında dışa bağımlılık daha da artmıştır.

Halen Yunan adalarında özellikle yaz aylarında çok ciddi bir yaş meyve sebze talebi olmasına rağmen, adalarda laboratuvar olmaması yüzünden, bu potansiyel yeteri kadar değerlendirilememektedir. Adalarda laboratuvar açılması için bugüne kadar Bakanlar düzeyinde görüşmeler yapılmasına rağmen, Yunan tarafının konuya sıcak bakmaması yüzünden şu ana kadar olumlu bir sonuç alınamamıştır.

2. Ülkemiz Yönünden Sektörün Önemi

Yunanistan mevcut ithalatı kapasitesi, ülkemizin en az 4 katı üzerinde olan ortalama alım gücü ile birlikte, coğrafi yakınlığı da dikkate alındığında, ihracatçımız için en büyük potansiyel pazarların başında gelmektedir. Özellikle işlenmiş tarım ürünleri ve yaş meyve sebze konusunda çok ciddi bir üretim hacmine sahip olan ülkemiz artık kalite ve standartta da kendisini ispatlamıştır. Ülkemizin Yunanistan'a yönelik mevcut gıda maddesi ihracatına bakıldığında görüleceği üzere, ihracatımız Yunanistan'ın toplam gıda maddesi ithalatı ile kıyaslandığında sembolik denecek düzeydedir. Türkiye'nin Yunanistan'ın toplam ithalatından aldığı pay sadece %2 civarındadır. Bu miktarın çok büyük bir kısmını ise balık ve deniz ürünleri oluşturmakta olup, asıl potansiyelimiz olan işlenmiş gıda ürünleri ve yaş meyve ve sebzede arzu edilen seviyelere halen yaklaşamamıştır. Her ne kadar ülkemiz menşeli işlenmiş ürünlerde diğer AB ülkelerine kıyasla, spesifik vergi adı altında alınan verginin dezavantajı yaşanıyorsa da, bu dezavantaj coğrafi yakınlık, dolayısıyla nakliye maliyetlerinin düşüklüğü ve ürünün kısa zamanda teslimi gibi avantajları nedeniyle aşılabilecek boyutlardadır.

V. GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Ülkemiz için ciddi potansiyel arzeden Yunanistan pazarına, tarım ürünlerinde AB ile tam entegrasyon sağlanmaması nedeniyle, sınırlı sayıda gıda maddesi satabilme şansımız bulunmaktadır. Yunanistan, ithalat kapasitesi ve günden güne daha da artan dışa bağımlılık oranı dikkate alındığında, kesinlikle ihmal edilmemesi gereken bir pazar konumundadır. İhracatımız, her ne kadar artan bir seyir izliyorsa da, Yunanistan'ın toplam ithalat kapasitesiyle kıyaslandığında, oldukça sembolik bir miktar olarak değerlendirilmektedir. Müşavirliğimizce yapılan tespitlere göre; Yunan tüketicisinin en dikkati çeken özelliği ülkemiz ürünlerinin kalite ve standardı konusunda bir önyargıya sahip olmamasıdır. Piyasadaki benzer ürünler ile fiyat avantajı olması halinde ürünlerimizi tereddütsüz bir şekilde tercih etmektedir. O nedenle, ürünlerimizin kaliteli ve fiyat avantajına sahip olması halinde pazara girişte herhangi bir sıkıntı yaşanmayacaktır.

Ancak, pazara girişte tanıtım ve tüketici tercihlerinin sağlıklı olarak belirlenmesi önem arz etmektedir. Yunanistan'da bugüne kadar gıda ürünleri konusunda milli katılım düzeyinde ciddi bir fuar düzenlenmemiş, mevcut fuarlara da ülkemiz firmaları rağbet göstermemiştir. Atina'da yılda iki sefer düzenlenen moda fuarı benzeri bir fuarın (çok iyi bir tanıtım programı yapılması ve azami sayıda Yunan toptancısı ve ithalatçısının fuara katılımının temin edilmesi kaydıyla) düzenlenmesinde ciddi yarar görülmektedir.

Öte yandan, çok sık olmamakla beraber, Müşavirliğimize ambalaj ve hijyenik taşıma koşulları konusunda şikayetler ulaşmakta, bu durum ülkemizin ve ürünlerimizin saygınlığı konusunda tereddütler oluşmasına, dolayısıyla uzun vadede pazar kaybına neden olmaktadır.

VI. İlgili Yunan Gıda Meslek Kuruluşları

Greek Cannery Association

60 Solonos Str.,
106 72 Athens
tel: 0030 210.36.34.935
fax: 0030 210.36.09.075
e-mail: pektomato@hellasnet.gr

Panhellenic Association of Table Olives Professions, Packers and Exporters

12 Ag. Konstantinou Str.,
104 31 Athens
tel: 0030 210.52.01.576
fax: 0030 210.52.01.577
e-mail: pemete@otenet.gr

Hellenic Association of Pasta Manufacturers

69 Ethn. Antistaseos Str. & 2 Eptanissou Str.,
152 31 Chalandri

tel: 0030 210.67.11.177
fax: 0030 210.67.11.080

Hellenic Association of Frozen Food

226 Piraeus Str.,
177 78 Tavros
tel: 0030 210.34.23.287, 0030 210.34.23.450
fax: 0030 210.34.52.098
e-mail: pasekt@ath.forthnet.gr

Greek Wine Federation

34 Nikis Str.,
105 57 Athens
tel: 210.32.26.053
fax: 210.32.37.943
Site: www.wine.org.gr
e-mail: seo@wine.org.gr

Federation of Greek Distillation and Spirit

21 Hypitou & Apollonos Str.,
105 57 Athens
tel: 210.33.10.472
fax: 210.33.10.473
e-mail: seaop@hol.gr

Federation of Greek Industries

5 Xenofontos Str.,
105 57 Athens
tel: 210.32.37.325
fax: 210.32.29.929
Site: www.fgi.org.gr
e-mail: main@fgi.org.gr

Association of Greek Soft Drinks Industries

69 Ethnikis Antistaseos Str. & 2 Eptanisou Str.,
152 31 Chalandri
tel.: 210.67.11.177, 210.67.23.215
fax: 210.67.11.080

**Hellenic Association of Milk &
Dairy Products' Industry**

69 Ethnikis Antistaseos Str. & 2 Eptanisou Str.,
152 31 Chalandri
tel.: 210.67.11.177, 210.67.23.215
fax: 210.67.11.080

Federation of Hellenic Food Industries

69 Ethnikis Antistaseos Str. & 2 Eptanisou Str.,
152 31 Chalandri
tel.: 210.67.11.177, 210.67.23.215
fax: 210.67.11.080
Site: www.sevt.gr
e-mail: info@sevt.gr

Greek Association of Industries and Processors of Olive Oil

15a, Xenofontos Str.
105 57 Athnes
tel: 210.32.38.856
fax: 210.32.46.408
Site: www.oliveoil.gr
e-mail: sevitel@oliveoil.gr

EKLER : Yunanistan Gıda Ürünleri Sektöründe Faaliyet gösteren Potansiyel İthalatçı Firmalar

KAYNAKÇA :

1. Yunan Sanayiciler Derneği 2005 yılı raporu
2. Yunan İstatistik Kurumu 2005 yılı Yunan Gıda Ürünleri İthalat ve İhracat Tabloları
3. Ekonomi ve Sınai Araştırmalar Kurumu Sektörel Raporu
4. Tarım Bakanlığı Bakanlığı web sahifesi
5. Yunanistan Merkez Bankası – 2005 Yılı Raporu
6. Faostat (Food and Agricultural Organization of the United Nations)
7. ICAP – Ekonomik Araştırmalar Şirketi Raporu
8. Yunan İstatistik Kurumu dış ticaret verileri.